

Sprawa C-802/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

28 grudnia 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Audiencia Nacional (Hiszpania)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

4 grudnia 2023 r.

Postępowanie karne przeciwko:

MSIG

Przedmiot postępowania głównego

Przywódczyni hiszpańskiej organizacji terrorystycznej – Potajemne działania we Francji – Planowanie kampanii terrorystycznych i ułatwianie ich przeprowadzania w Hiszpanii – Dokonywanie zamachów terrorystycznych w Hiszpanii przez innych członków organizacji – Zatrzymanie przywódczyni we Francji – Osądzenie i pozbawienie wolności we Francji za wspomniane działania – Przekazanie do Hiszpanii – Osądzenie w Hiszpanii za wspomniane zamachy – Wyrok uniewinniający wskazujący na sytuację bis in idem pomiędzy wspomnianymi działaniami a niektórymi ze wspomnianych zamachów – Stwierdzenie nieważności wyroku przez hiszpański Tribunal Supremo [sąd najwyższy]

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni – Artykuł 267 TFUE – Zasada ne bis in idem w prawie międzynarodowym – Pojęcie „tych samych czynów” i czynów powiązanych – Połączenie kar orzeczonych wyrokami karnymi wydanymi w różnych państwach członkowskich

– Zgodność prawa krajowego z Kartą praw podstawowych i z Konwencją wykonawczą do układu z Schengen – Proporcjonalność kar

Pytania prejudycjalne

Na podstawie art. 19 ust. 3 lit. b) traktatu o Unii Europejskiej, zwanego dalej „TUE”, art. 267 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwanego dalej „TFUE”, oraz art. 4a hiszpańskiej Ley Orgánica del Poder Judicial (ustawy organicznej o władzy sądowniczej), zwanej dalej „LOPJ”, przedstawione zostały Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zwanemu dalej „TSUE”, pytania prejudycjalne, zwane dalej „pytaniami prejudycjalnymi”, wobec uznania przez sąd [SECCIÓN SEGUNDA DE LA SALA DE LO PENAL DE LA AUDIENCIA NACIONAL (krajowy sąd karny i administracyjny, izba karna, sekcja druga)], że konieczne jest, aby TSUE dokonał wykładni zakresu art. 50 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zwanej dalej „kartą”, oraz art. 54 Konwencji wykonawczej do układu z Schengen, zwanej dalej „konwencją”, to jest wskazał, czy zachodzi sytuacja „bis in idem” w odniesieniu do popełnionych przez MSIG czynów i przestępstw, które podlegają osądzeniu w Hiszpanii oraz czynów, które zostały osądzone w innej sprawie we Francji, a także zakresu art. 49 ust. 3 karty w odniesieniu do w pełni ugruntowanych zasad wspólnotowych, określonych m.in. w decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. dotyczącej wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i ich skutków w postępowaniach prowadzonych w innych państwach oraz braku w ustawodawstwie hiszpańskim możliwych środków naprawczych w celu uniknięcia braku proporcjonalności kar orzekanych za przestępstwa w sytuacji, gdy istnieją równoczesne wyroki zagraniczne, które tworzą faktyczną lub prawną jedność z innymi wyrokami wydanymi przez sądy hiszpańskie (powiązane), w szczególności dlatego, że nie mogą one być w żadnym celu brane pod uwagę w Hiszpanii w wyniku wyraźnego wyłączenia takiej możliwości w art. 14 ust. 2 lit. b) i c) oraz w jedynym przepisie dodatkowym Ley Orgánica 7/2014 de 12 de noviembre, sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea (ustawy organicznej 7/2014 z dnia 12 listopada 2014 r. o wymianie informacji z rejestrów karnych i uwzględnianiu wyroków skazujących pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej) transponującej wspomnianą decyzję ramową Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r., to jest przepisów prawa, których zgodność z prawem europejskim również przedkłada się do rozpatrzenia przez TSUE. Przywołane uregulowanie bezwzględnie uniemożliwia uwzględnienie jakiegokolwiek prawomocnego wyroku skazującego wydanego uprzednio przez sądy innego państwa członkowskiego w odniesieniu do tych samych czynów, a w rezultacie postanowienia zawarte w art. 50 karty i art. 54 konwencji nie miałyby zastosowania w takim przypadku.

W związku z tym przedstawione zostały następujące pytania:

1. Czy w niniejszej sprawie zgodnie z opisanymi okolicznościami faktycznymi i przepisami prawa uwzględnionymi w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko MSIG w Hiszpanii oraz w świetle różnych wyroków skazujących wydanych wobec niej uprzednio we Francji ma miejsce sytuacja „bis in idem”, o której mowa w art. 50 karty i art. 54 konwencji, wobec uznania związku z oskarżeniem przedstawionym jej [MSIG] w Hiszpanii, ponieważ dotyczy ono „tych samych czynów” zgodnie z zakresem, jaki orzecznictwo europejskie nadaje temu pojęciu?

2. Czy w każdym przypadku brak w prawie hiszpańskim uregulowania pozwalającego na uznanie skutków prawomocnych wyroków skazujących wydanych uprzednio przez sądy innych państw członkowskich w celu ewentualnego dokonania w danej sprawie oceny istnienia sytuacji bis in idem ze względu na tożsamość czynów, jest zgodny z art. 50 karty i art. 54 konwencji; a także z art. 1 ust. 3, art. 3 ust. 2, art. 4 ust. 3, art. 4 ust. 5 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi?

3. Czy w niniejszej sprawie, bądź co do zasady, brak w prawie hiszpańskim uregulowania, praktyki, czy wreszcie mechanizmu lub postępowania pozwalających na uznanie skutków prawomocnych wyroków skazujących wydanych uprzednio przez sądy państw członkowskich w celu określenia wymiaru kary, połączenia kar, dostosowania lub ograniczenia maksymalnego wymiaru kary, czy to na etapie postępowania sądowego i orzekania, czy też na etapie późniejszego wykonywania kary w tym celu, aby ewentualnie, w przypadku gdy nie dokonuje się oceny sytuacji bis in idem ze względu na tożsamość czynów, zapewnić proporcjonalność kary, na przykład jak ma to miejsce w postępowaniu głównym, ponieważ istnieje wcześniejszy wyrok, wydany przez sądy innego państwa członkowskiego, skazujący na surowe kary, już odbyte, za czyny powiązane (zbieżne czasowo, ściśle związane lub towarzyszące, bądź pozostające w związku przestępczym lub podobnym) z czynami podlegającymi osądzeniu w Hiszpanii, jest sprzeczny z art. 45 i art. 49 ust. 3 karty de la CDFUE lub motywami 7, 8, 9, 13 i 14 oraz art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2, art. 3 ust. 4 i art. 3 ust. 5 decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz motywem 12 i art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi?

4. Czy w świetle okoliczności faktycznych mających miejsce w niniejszej sprawie, oraz co do zasady, bezwzględne wyłączenie skutków wcześniejszych prawomocnych wyroków wydanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, wyraźnie przewidziane w art. 14 ust. 2 lit. b) dotyczącym wyroków skazujących wydanych w Hiszpanii, w art. 14 ust. 2 lit. c) dotyczącym nakazów wykonania kary oraz w jedynym przepisie dodatkowym (wydanych przed dniem 15 sierpnia 2010 r.) Ley Orgánica 7/2014, de 12 de noviembre, sobre intercambio

de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea (ustawy organicznej 7/2014 z dnia 12 listopada 2014 r. o wymianie informacji z rejestrów karnych i uwzględnianiu wyroków skazujących pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej), transponującej uregulowanie europejskie, jest zgodne z:

(1) art. 50 Karty i art. 54 konwencji, które dotyczą zasady bis in idem w obrocie międzynarodowym; oraz

(2) motywami 7, 8, 9, 13 i 14 oraz art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2, art. 3 ust. 4 i art. 3 ust. 5 decyzji ramowej Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej w odniesieniu do nowego postępowania karnego, jak również z art. 45 i art. 49 ust. 3 Karty oraz z zasadą wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych w ramach Unii Europejskiej?

Przywołane orzecznictwo i przepisy prawa międzynarodowego

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 9 lipca 2013 r., Vinter i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, CE:ECHR:2013:0709JUD006606909.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 20 maja 2014 r., Magyar przeciwko Węgrom, CE:ECHR:2014:0520JUD007359310.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 października 2021 r., Bancsók i Magyar przeciwko Węgrom, CE:ECHR:2021:1028JUD005237415.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.

Przywołane orzecznictwo i przepisy prawa Unii

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2006 r., Van Esbroeck, C-436/04, EU:C:2006:165.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 28 września 2006 r., Van Straaten, C-150/05, EU:C:2006:614.

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 18 lipca 2007 r., Kretzinger, C-288/05, EU:C:2007:441.

Traktat o Unii Europejskiej, w szczególności art. 19 ust. 3 lit. b).

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności art. 267.

Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności art. 45, art. 49 ust. 3 i art. 50.

Konwencja wykonawcza do układu z Schengen, w szczególności art 54.

Decyzja ramowa Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1; polskie wydanie specjalne: rozdział 19, tom 006, s. 34–51), w szczególności motyw 12 oraz art. 1 ust. 3, art. 3 pkt 2 i art. 4 pkt 3 i 5.

Decyzja ramowa Rady 2008/675/WSiSW z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie uwzględniania w nowym postępowaniu karnym wyroków skazujących zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 220, s. 32), w szczególności motywy 7, 8, 9, 13 i 14 oraz art. 3 ust. 1, 2, 4 i 5.

Przywołane orzecznictwo i przepisy prawa hiszpańskiego

Wyrok nr 18/2016 Tribunal Supremo (Sala II) (sądu najwyższego, izby II) z dnia 26 stycznia 2016 r.

Wyrok nr 238/2023 Tribunal Supremo (Sala II) (sądu najwyższego, izby II) z dnia 30 marca 2023 r.

Wyrok nr 53/1998 Audiencia Nacional (Sala de lo Penal) (krajowego sądu karnego i administracyjnego, izby karnej) z dnia 28 grudnia 1998 r.

Wyrok nr 32/2014 Audiencia Nacional (Sala de lo Penal) (krajowego sądu karnego i administracyjnego, izby karnej) z dnia 11 grudnia 2014 r.

Wyrok nr 1/2021 Audiencia Nacional (Sala de lo Penal) (krajowego sądu karnego i administracyjnego, izby karnej) z dnia 21 stycznia 2021 r.

Real Decreto de 14 de septiembre de 1882 por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal (dekret królewski z dnia 14 września 1882 r. w sprawie zatwierdzenia kodeksu postępowania karnego), w szczególności artykuły 17 i 988.

Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio (LOPJ) (ustawa organiczna 6/1985 z dnia 1 lipca 1985 r. - LOPJ), BOE nr 157 z dnia 2 lipca 1985 r., s. 20632.

Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal (ustawa organiczna 10/1995 z dnia 23 listopada 1995 r. kodeks karny), BOE nr 281 z dnia 24 listopada 1995 r., s. 33987; w szczególności artykuły 28, 73, 74, 76, 77, 78, 571 i 572.

Ley Orgánica 7/2003, de 30 de junio, de medidas de reforma para el cumplimiento íntegro y efectivo de las penas (ustawa organiczna 7/2003 z dnia 30 czerwca 2003 r. o środkach reformy w celu pełnego i skutecznego odbywania kary), BOE nr 156 z dnia 1 lipca 2003 r., s. 25274.

Ley Orgánica 7/2014, de 12 de noviembre, sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea (ustawa organiczna 7/2014 z dnia 12 listopada 2014 r. o wymianie informacji z rejestrów karnych i uwzględnianiu wyroków skazujących pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej), BOE nr 275 z dnia 13 listopada 2014 r., s. 93204; w szczególności art. 14 ust. 2 lit. b) i c) oraz jedyny przepis dodatkowy.

Przywołane przepisy prawa francuskiego

Code pénal (kodeks karny), w szczególności art. 421–1.

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 MSIG przypisuje się zasadniczo, że była przywódczynią organizacji terrorystycznej ETA w czasie, gdy przebywała we Francji, od nieustalonej daty do dnia jej zatrzymania we Francji w październiku 2004 r. Była ona odpowiedzialna za przekazywanie instrukcji wydanych we Francji przez kierownictwo organizacji terrorystycznej oraz określanie linii działania komand (grup) terrorystycznych działających w Hiszpanii poprzez wysyłanie im z Francji, zwykle za pośrednictwem osób trzecich, informacji i środków materialnych na potrzeby kampanii terrorystycznych. Co do zasady, członkowie komand terrorystycznych, zgodnie z ogólnymi instrukcjami, sami decydowali w każdym przypadku, jaki atak terrorystyczny przeprowadzić, planowali go i informowali o jego wyniku kierownictwo organizacji terrorystycznej.
- 2 Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy w istocie postępowania zwykłego toczącego się przed hiszpańskim Sala de lo Penal de la Audiencia Nacional (krajowym sądem karnym i administracyjnym, izbą karną), sądem odsyłającym, przeciwko MSIG w związku z przestępstwami usiłowania zabójstwa o charakterze terrorystycznym, uszkodzenia ciała i zniszczenia mienia popełnionymi w Hiszpanii: MSIG została oskarżona o udział w niektórych atakach terrorystycznych, które zostały faktycznie przeprowadzone przez dwóch innych członków ETA.
- 3 Wspomniani dwaj terroryści byli w tym czasie „niekarani ani nieścigani” i należeli do komanda „Katu”. Wspomagani przez inne, nieznane osoby i działając zgodnie z ogólnymi instrukcjami, które otrzymali, postanowili zaatakować komendę policji w mieście Oviedo. W tym celu wyprodukowali z wykorzystaniem broni otrzymanej od ETA domowej roboty automatyczną wyrzutnię granatów przeciwpancernych i bombę pułapkę, które podłożyli w dniu 21 lipca 1997 r. Jedynie trzy granaty zadziałały i eksplodowały losowo w różnych miejscach w pobliżu zamierzonego celu, powodując tylko szkody materialne i uszkodzenie ciała osoby znajdującej się w pobliżu. Bomba pułapka została zlokalizowana i rozbrojona przez policję.

- 4 Wspomniani dwaj terroryści zostali już skazani za te czyny w poprzednich postępowaniach, które toczyły się przed sądem odsyłającym w 1998 r. i w 2014 r.
- 5 Prokurator uważa, że MSIG była rzeczywistą sprawczynią przestępstw popełnionych w Oviedo, jako osoba odpowiedzialna w tym czasie za „niekarane ani nieścigane” komanda organizacji terrorystycznej ETA oraz za dostawy różnego rodzaju broni, w tym granatów, których dokonała z Francji do komanda, do którego należeli dwaj wspomniani terroryści.
- 6 Wnioskowana przez prokuratora za te czyny kara łączna wynosi 71 lat pozbawienia wolności, lecz powinna ona zostać ograniczona z mocy ustawy do maksymalnie 30 lat pozbawienia wolności.
- 7 Niezależnie od postępowania karnego toczącego się przed sądem odsyłającym, we Francji toczyło się przeciwko MSIG wiele postępowań karnych.
- 8 Po kilku latach życia w ukryciu we Francji MSIG została zatrzymana przez francuską policję w 2004 r. Została skazana i pozbawiona wolności we Francji do czasu przekazania jej do Hiszpanii w 2019 r. na podstawie kilku europejskich nakazów aresztowania.
- 9 MSIG odbyła we Francji karę łączną 20 lat pozbawienia wolności, orzeczoną w różnych postępowaniach sądowych, w toku których wydano określone wyroki skazujące, z których sąd odsyłający wręcz przytacza niektóre fragmenty dosłownie:
- 10 Zaoczny wyrok skazujący na karę 5 lat pozbawienia wolności wydany przez tribunal correctionnel de Paris (sąd karny w Paryżu) w dniu 21 lutego 2000 r., na podstawie art. 421-1 francuskiego kodeksu karnego, za „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d'un acte de terrorisme” w 1996 r. na terytorium francuskim.
- 11 Zgodnie z tym wyrokiem francuskim MSIG występowała pod jednym ze swoich pseudonimów terrorystycznych („Amboto”) w niektórych dokumentach przechwyconych od innej osoby, która spotkała się z MSIG i zleciła jej, używając zakodowanego języka, wykonanie materiałów wybuchowych. Dokument przechwycony od innej osoby wspomina o tablicy rejestracyjnej pojazdu, która została wyraźnie przypisana MSIG.
- 12 Przywołany wyrok francuski opisywał również ETA jako zhierarchizowaną organizację, która, mając na celu niepodległość hiszpańskiego Kraju Basków i francusko-hiszpańskiego Kraju Basków, przygotowywała i dokonywała zamachów oraz dokonywała zniszczeń budynków i samochodów za pomocą materiałów wybuchowych. Wskazano, że działania te były częścią ogólnej strategii oraz były finansowane z wymuszeń. Organizacja zapewniała swoim członkom broń, szkolenie w jej użyciu, fałszywe dokumenty i tajne zakwaterowanie, a także ułatwiała im przemieszczanie się.

- 13 Zaoczny wyrok skazujący na karę 5 lat pozbawienia wolności wydany przez tribunal correctionnel de Paris (sąd karny w Paryżu) w dniu 23 lutego 2000 r., także na podstawie art. 421–1 francuskiego kodeksu karnego, również za „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d’un acte de terrorisme” w latach 1996 i 1997 na terytorium francuskim.
- 14 Zgodnie z wspomnianym wyrokiem francuskim MSIG występowała pod jednym ze swoich pseudonimów terrorystycznych („Tomas”) w niektórych dokumentach przechwyconych we Francji od innej osoby, w związku z kwotą pieniędzy; MSIG została wymieniona jako odbiorca materiałów wybuchowych i materiałów szkoleniowych w zakresie obchodzenia się z materiałami wybuchowymi. Dokument przechwycony we Francji od innej osoby został podpisany przez MSIG; ta inna osoba miała zabrać dokument do Hiszpanii. Inne dokumenty przechwycone we Francji od innych członków ETA również zostały podpisane przez osobę o pseudonimie „Tomas”.
- 15 W tym wyroku francuskim wskazano również, że zgodnie z informacjami otrzymanymi przez władze francuskie od władz hiszpańskich, MSIG należała do komand terrorystycznych „Araba” i „Madrid”.
- 16 Zaoczny wyrok skazujący na karę 5 lat pozbawienia wolności oraz orzekający całkowity zakaz wjazdu do Francji wydany przez tribunal correctionnel de Paris (sąd karny w Paryżu) w dniu 13 lutego 2003 r., także na podstawie art. 421–1 francuskiego kodeksu karnego, również za „participation à une association de malfaiteurs en vue de la préparation d’un acte de terrorisme” w 1997 r. na terytorium francuskim.
- 17 W tym wyroku francuskim ponownie wskazano, że MSIG należała do komand terrorystycznych „Araba” i „Madrid”. Wskazano również, że MSIG była przypuszczalnie odpowiedzialna za „niekarane ani nieścigane” komanda ETA począwszy od 1993 r. oraz była poszukiwana we Francji na podstawie dwóch nakazów aresztowania wydanych przez francuskiego sędziego śledczego i trzech międzynarodowych nakazów aresztowania wydanych przez sądy w Madrycie.
- 18 Dodatkowo, MSIG znajdowała się na liście członków ETA, która została przechwycona we Francji w 1987 r. Ponadto inny terrorysta przyznał w 1996 r., że MSIG pod pseudonimami „Marisol” i „Amboto” zorganizowała sesję szkoleniową w Bordeaux (Francja). Jej pseudonim „Amboto” pojawił się w dokumencie przechwyconym we Francji od innej osoby. Inny dokument, napisany na maszynie i podpisany przez „Amboto”, został przechwycony we Francji w 1998 r. W 1999 r. odciski palców MSIG zostały zidentyfikowane na dwóch tablicach rejestracyjnych pojazdów przechwyconych we Francji od innej osoby. Inny terrorysta poddany ekstradycji z Meksyku do Hiszpanii w 2000 r. przyznał, że MSIG uczestniczyła w spotkaniu organizacji we Francji w 1997 r.
- 19 W tym wyroku francuskim uznano zatem za udowodnione, że MSIG uczestniczyła w grupie zajmującej się przygotowaniem ataków

terrorystycznych. Wspomniano także o wcześniejszych wyrokach skazujących wydanych we Francji przeciwko MSIG za czyny o tym samym charakterze.

- 20 Przywołane powyżej trzy wyroki zaoczne uprawomocniły się w 2013 r.
- 21 Wyrok skazujący na karę 20 lat pozbawienia wolności wydany przez Cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) w dniu 17 grudnia 2010 r. utrzymany w mocy po wniesieniu apelacji wyrokiem sądu karnego w Paryżu z dnia 22 listopada 2012 r.
- 22 Wyrok ten dotyczył nieobjętych poprzednimi wyrokami czynów, które miały miejsce na terytorium Francji do marca 2004 r. Polegały one na udziale w aparacie politycznym ETA w celu przygotowywania ataków terrorystycznych, zgodnie z art. 421–1 francuskiego kodeksu karnego, w tym na posiadaniu broni, amunicji i fałszywych dokumentów, paserstwie i dokonywaniu wymuszeń.
- 23 Połączenie kar polegające na przekształceniu wcześniejszych francuskich wyroków skazujących w jeden wyrok skazujący na 20 lat pozbawienia wolności, dokonane na mocy wyroku Cour d'appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu) z dnia 13 lutego 2014 r. MSIG odbyła tę karę we Francji przed przekazaniem jej do Hiszpanii.
- 24 Następnie sąd odsyłający odniósł się w sposób ogólny do śledztw prowadzonych w sprawie czynów zabronionych popełnionych przez MSIG we Francji.
- 25 Wskazuje on, że francuska policja, prokuratura i sądy przeprowadziły przeciwko MSIG szeroko zakrojone śledztwa, jeszcze przed jej zatrzymaniem we Francji, oraz że uzyskały one dokładną wiedzę na temat jej działalności przestępczej związanej z terroryzmem ETA w Hiszpanii i we Francji. W szczególności zgromadziły one obszerne informacje na podstawie dokumentów fizycznych i nośników cyfrowych znalezionych podczas przeszukania miejsca zamieszkania, które MSIG dzieliła z innym przywódcą ETA o pseudonimie „Sergio”.
- 26 Podobnie, dzięki śledztwom prowadzonym przez Brigade de Recherches de Bayonne (Francja) oraz 14. Section du Parquet de Paris, śledczy francuscy uzyskali rozległą wiedzę na temat roli MSIG, której przypisali pseudonimy „Amboto” i „Tomas”, w organizacji terrorystycznej ETA począwszy od przypadkowego odkrycia w 1998 r. w strefie serwisowej stacji benzynowej w pobliżu Bidart (Francja) listu napisanego na komputerze i podpisanego przez „Amboto”, a skierowanego do komanda „Katu” (tego samego, które ostatecznie dokonało zamachu w Oviedo będącego przedmiotem postępowania karnego przed sądem odsyłającym).
- 27 Z odnalezionego listu wynika, że osoba o pseudonimie „Tomas” organizowała łączność z tym komandem (działającym w tym czasie na terenie Hiszpanii), określała sposób prowadzenia spotkań z członkami komanda, ustalała dostawy materiałów dla komanda, dostarczała odpowiednie instrukcje techniczne dotyczące wykorzystania tych materiałów oraz uczestniczyła, jako przywódczyni

ETA, w kierowaniu działaniami terrorystycznymi wyznaczając potencjalne cele tych działań.

- 28 Sąd odsyłający podkreśla, że wszystkie informacje zebrane przez śledczych francuskich zostały bez wątplenia wykorzystane w postępowaniu karnym przeprowadzonym przeciwko MSIG we Francji, a obszerne informacje dostępne sądom francuskim na temat działalności MSIG we Francji znajdują odzwierciedlenie w wyrokach wydanych przeciwko niej we Francji, zarówno zaocznie, jak i po jej zatrzymaniu. Sąd odsyłający doszedł zatem do wniosku, że francuski wymiar sprawiedliwości osądził, w ramach różnych postępowań, wszystkie działania przestępcze prowadzone przez MSIG we Francji w związku z komandami terrorystycznymi ETA działającymi w Hiszpanii, w tym z komandem „Katu”.
- 29 Wiele z informacji uzyskanych i opracowanych przez policję francuską zostało również przekazanych policji hiszpańskiej w celu zakończenia prowadzonych przez nią śledztw.
- 30 W odniesieniu do postępowań prowadzonych w Hiszpanii należy wskazać, że po przekazaniu przez Francję w 2019 r., po odbyciu kary łącznej orzeczonej we Francji, MSIG była sądzona w różnych postępowaniach karnych, z których część dotyczyła czynów popełnionych przez nią, jako członkinię ETA przed przeniesieniem się do Francji, wyłącznie w Hiszpanii, a inne dotyczyły jej udziału, jako przywódczyni ETA we Francji, w atakach terrorystycznych dokonanych w Hiszpanii. W toku jednego z tych ostatnich postępowań złożono wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym będący przedmiotem niniejszej sprawy.
- 31 Należy zauważyć, że w drodze postanowienia wydanego przez sąd odsyłający w 2023 r. kary orzeczone wobec MSIG w Hiszpanii na mocy ośmiu prawomocnych wyroków zostały połączone. Zmiana ta skutkowała, zgodnie z Código Penal (kodeksem karnym) i Ley de Enjuiciamiento Criminal (kodeksem postępowania karnego), ustanowieniem łącznej granicy 30 lat pozbawienia wolności, ponieważ uznano je za przestępstwa powiązane.
- 32 Z drugiej strony, pomimo związku prawnego między wyrokami francuskimi i hiszpańskimi, nie jest prawnie możliwe połączenie kar. W rezultacie MSIG, po odbyciu kary łącznej orzeczonej we Francji (20 lat), musi odbyć karę łączną orzeczoną w Hiszpanii (co najmniej 30 lat), co daje łącznie co najmniej 50 lat pozbawienia wolności.
- 33 Z kolei kary orzeczone w Hiszpanii za popełnienie przestępstw o charakterze terrorystycznym podlegają szczególnemu systemowi wykonywania, który ogranicza możliwość uzyskiwania przepustek z zakładu karnego, uzyskania lepszych warunków odbywania kary, czy uzyskania warunkowego zwolnienia z odbywania kary, co stanowi nadzwyczajne, dodatkowe uciążliwości w porównaniu ze zwykłym systemem wykonywania kar pozbawienia wolności.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 34 Jak wynika z przywołanych wyroków francuskie sądy francuskie zbadały i osądziły całą działalność przestępczą MSIG we Francji jako przywódczyni ETA.
- 35 Jej działalność polegała na tym, że była przywódczynią odpowiedzialną za „niekarane ani nieścigane” komanda ETA działające w Hiszpanii, w tym przypadku za komando „Katu” (planowanie działalności ETA i dostarczanie środków w celu przeprowadzania ataków) oraz brała udział w różnych okresach w przygotowywaniu ataków terrorystycznych, które miały miejsce w Hiszpanii, w tym samym okresie, który wskazują wyroki francuskie. Członkowie komand posiadali autonomię przy podejmowaniu decyzji o celach, przy czym wykorzystywali otrzymane materiały, a następnie składali kierownictwu ETA raporty z rezultatów przeprowadzonego ataku.
- 36 Na mocy wspomnianych wyroków orzeczono kary wynoszące łącznie 35 lat pozbawienia wolności, które w 2014 r. zostały połączone w jedną karę 20 lat pozbawienia wolności, ponieważ uznano, że cztery wcześniejsze wyroki dotyczyły tej samej działalności przestępczej.
- 37 W celu wydania wyroków sądy francuskie dysponowały wszelkimi materiałami dotyczącymi ETA, a przechwyconymi we Francji, które pomogły im dokładnie ustalić rolę MSIG w organizacji terrorystycznej. Materiały te zostały przekazane hiszpańskiej policji w celu zakończenia prowadzonych przez nią śledztw w sprawie niewyjaśnionych jeszcze czynów, w które mogli być zamieszani różni członkowie ETA.
- 38 Zakłada się przy tym, że zarówno te działania oskarżonej, która została osądzona w wyrokach francuskich, jak i działania, które podlegają osądzeniu w toku niniejszego postępowania hiszpańskiego, miały miejsce w całości we Francji, bowiem MSIG nigdy nie przeniosła się do Hiszpanii.
- 39 Aczkolwiek wyroki francuskie, ze względu na ich specyficzną technikę redakcyjną, nie zawierają opisu konkretnych, udowodnionych czynów, jak ma to miejsce w wyrokach hiszpańskich, lecz odnoszą się do działalności przestępczej, osądzają całość czynów popełnionych we Francji przez MSIG, jako przywódczynię ETA, a polegających na działaniach mających na celu przygotowywanie, poprzez dokonanie szeregu różnych czynów, wielu ataków terrorystycznych, o czym mowa w art. 421–1 francuskiego kodeksu karnego.
- 40 W szczególności, zdaniem sądu odsyłającego, w wyroku Tribunal de grande instance de Paris z dnia 13 lutego 2003 r. stwierdzono, że „oskarżona w 1997 r. począwszy od dnia nieokreślonego uczestniczyła w grupie utworzonej lub jednostce ustanowionej w celu przygotowywania ataków terrorystycznych, to jest w ETA-MILITAR”, oraz wskazano, że chodzi o działania prowadzone przez nią w okresie, w którym miał miejsce zamach w Oviedo.

- 41 Sąd odsyłający wydał już w 2021 r. wyrok w sprawie zamachu w Oviedo, w którym orzekł, że ma miejsce powaga rzeczy osądzonej o charakterze międzynarodowym oraz uzasadnił to istnieniem sytuacji bis in idem pomiędzy różnymi francuskimi wyrokami skazującymi wydanymi przeciwko MSIG za jej działalność we Francji jako przywódczyni organizacji ETA, a udziałem MSIG w przygotowywaniu zamachów, które miały miejsce w tym samym okresie, co czyny będące przedmiotem niniejszej sprawy.
- 42 Wyrok sądu odsyłającego został jednak uchylony w 2023 r. w drodze wyroku nr 238/2023 wydanego przez Sala Segunda del Tribunal Supremo (sąd najwyższy izbę drugą).
- 43 Tribunal Supremo (sąd najwyższy) zasadniczo przyjął argumenty prokuratora, który uznał, że „wyrok skazujący (wydany we Francji) nie obejmuje w sposób ogólny lub nieokreślony udziału w konkretnych działaniach o charakterze terrorystycznym”, zatem nie zachodzi sytuacja bis in idem. Tribunal Supremo (sąd najwyższy) wskazał, że nie może „uznać za osądzone tego, co nie było przedmiotem postępowania sądowego” oraz uznał, że wyrok sądu odsyłającego zawiera braki w uzasadnieniu i nakazał sądowi odsyłającemu ponowne rozpoznanie sprawy.
- 44 Jak wskazał sąd odsyłający prowadzi on obecnie postępowanie karne w celu ponownego rozpoznania sprawy.
- 45 Aczkolwiek większość składu Sala de lo Penal (izby karnej) sądu odsyłającego jest przekonana o istnieniu sytuacji bis in idem o charakterze międzynarodowym, stanowisko to nie zostało podzielone przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy), wskutek czego sąd odsyłający powziął wątpliwości, które przedstawił TSUE opierając się na autonomicznym i europejskim charakterze pojęcia bis in idem oraz użyteczności spojrzenia na niniejszą sprawę z punktu widzenia tego, co nazywa się prawem europejskim.
- 46 Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że debata na temat pojęcia ne bis in idem ogranicza się na poziomie europejskim do uznania, że chodzi o tożsamość zdarzenia (czynu), rozumianą jako istnienie całości, na którą składają się nierozdzielnie ze sobą związane zachowania (czyny) lub okoliczności faktyczne, niezależnie od kwalifikacji prawnej tych zachowań (czynów) lub chronionego interesu prawnego. Odwołuje się on do wyroków Trybunału Sprawiedliwości w sprawach Van Esbroeck (C-436/04), Van Straaten (C-150/05) i Kretzinger (C-288/05).
- 47 Sąd odsyłający uważa jednak, że przedstawiony problem nie jest łatwy do rozwiązania ze względu na trudności związane z samym pojęciem „czynu” dla celów oceny, czy zachodzi sytuacja bis in idem w różnych systemach prawnych oraz ze względu na różny sposób określania „czynów” w wyrokach sądów w różnych państwach członkowskich.

- 48 Zdaniem sądu odsyłającego, po pierwsze, dwie możliwe do zastosowania opcje interpretacyjne są tradycyjnie akceptowane w prawie porównawczym: z jednej strony, „czyn” może być rozumiany jako pojęcie odnoszące się do zdarzenia historycznego, które miało miejsce, w oderwaniu od jego kwalifikacji prawnej (teoria naturalistyczna lub „idem faktyczne”), która to teoria ma zastosowanie, na przykład, w prawie niemieckim. Z drugiej strony można przyjąć, że „czyn” jest pojęciem o charakterze prawnym i że odnosi się ono nie do rzeczywistego zdarzenia historycznego, lecz do jego rozumienia w ramach jednego z istniejących przestępstw (teoria normatywna, „idem prawne” lub „idem przestępstwa”), która to teoria obowiązuje w praktyce hiszpańskiej [wyrok nr 18/2016 Tribunal Supremo (sądu najwyższego) z dnia 26 stycznia 2016 r.] i, jak wskazuje sąd odsyłający, wydaje się, że jeszcze bardziej w praktyce francuskiej.
- 49 Wskazana rozbieżność pojęciowa ma znaczenie w niniejszym przypadku: przedkładanie „idem prawnego” ponad „idem faktyczne” nie ułatwia zrozumienia, że analizowane wyroki francuskie obejmują ten sam czyn, co podlegający osądzeniu w Hiszpanii.
- 50 Po drugie, istnieje dodatkowa trudność, o której już wspomniano, że w praktyce francuskiej wyroki często nie zawierają opisu czynów w taki sposób, jak ma to miejsce w praktyce hiszpańskiej, ponieważ w praktyce francuskiej czyny są opisywane w sposób bardziej ogólny, poprzez odnoszenie się do nich w związku z opisami zawartymi w danych typach przestępstw. Nie pozwala to na łatwe porównywanie czynów, nawet jeśli chodzi o całkowicie lub częściowo te same czyny.
- 51 W niniejszej sprawie oczywiste jest, że nie ma zbieżności w kwalifikacji prawnej tych samych czynów. Sądy francuskie odnosiły się do działalności MSIG, jako przywódczyni organizacji terrorystycznej, mającej na celu przygotowywanie ataków terrorystycznych (wielu), poprzez dokonanie jednego lub więcej działań (nawet jeśli ataki terrorystyczne zostały faktycznie przeprowadzone przez inne osoby). Z drugiej strony, oskarżenie o ten sam czyn dokonane przed sądami hiszpańskimi przypisuje MSIG jakąś formę udziału w przestępstwie, która jest równoważna z bezpośrednim sprawstwem, aczkolwiek dany czyn został faktycznie dokonany przez inne osoby.
- 52 Zdaniem sądu odsyłającego, pomimo wskazanej różnicy w podejściu prawnym, w obu przypadkach chodzi o te same czyny. Ponieważ jednak chodzi o ewentualną sytuację *bis in idem* o charakterze międzynarodowym oraz o zastosowanie prawa Unii, które powoduje opisane powyżej trudności, sąd odsyłający uważa za konieczne przedstawienie swoich wątpliwości TSUE.
- 53 Sąd odsyłający podnosi inną kwestię, którą uważa za równie istotną: nawet gdyby potwierdzono istnienie sytuacji *bis in idem* ze względu na tożsamość czynów, o których mowa w wyrokach francuskich, oraz czynów podlegających osądzeniu w Hiszpanii, powziął on poważne wątpliwości w zakresie możliwości

uwzględnienia sytuacji bis in idem w swoim wyroku ze względu na uregulowanie hiszpańskie.

- 54 Może również pojawić się inna związana z tym trudność. Niewykluczone, że TSUE uzna, iż w niniejszej sprawie nie zachodzi bezwzględna tożsamość czynów. Ale nawet gdyby tak było, sąd odsyłający uważa, że chodzi tu co najmniej o czyny ściśle ze sobą powiązane; zatem, powinno być możliwe uwzględnienie wydanych wcześniej wyroków francuskich (podczas określania wymiaru kary, która ma zostać orzeczona lub w celu dokonania w wyroku hiszpańskim oceny którejś z sytuacji prawnych, w których czyny już osądzone mogą mieć wpływ na czyny podlegające osądzeniu, bądź w celu ustalenia kary łącznej, co miałyby zostać dokonane na etapie wykonywania wyroku). Sąd odsyłający powziął jednak poważne wątpliwości, czy byłby w stanie, w takim przypadku, uwzględnić zasadę proporcjonalności kary.
- 55 Wynika to z faktu, że – jak wskazał sąd odsyłający – w hiszpańskim porządku prawnym brak jest uregulowania, które pozwalałoby na uwzględnienie wcześniejszych wyroków, dotyczących tych samych czynów, bądź czynów powiązanych lub połączonych, lecz wydanych w innych państwach członkowskich.
- 56 Co więcej, Ley Orgánica 7/2014 (ustawa organiczna 7/2014), która dokonała transpozycji, między innymi, decyzji ramowej 2008/675/ WSiSW, stanowi, co następuje:
- 57 Artykuł 14 ust. 2: „[...] prawomocne wyroki skazujące wydane przez inne państwa członkowskie nie będą miały wpływu na następujące orzeczenia i nie mogą pociągać za sobą ich uchylecia lub ponownego rozpatrzenia: [...]
- 58 b) wyroki skazujące wydane w późniejszych postępowaniach w Hiszpanii, związane z przestępstwami popełnionymi przed wydaniem wyroku skazującego przez sąd innego państwa członkowskiego;
- 59 c) postanowienia wydane lub te, które powinny zostać wydane, na podstawie art. 988 akapit trzeci Ley de Enjuiciamiento Criminal (kodeksu postępowania karnego) określające granice wykonywania kar, w tym te, o których mowa w lit. b)”.
- 60 Jedyny przepis dodatkowy: „W żadnym przypadku nie będą brane pod uwagę [...] wyroki skazujące wydane przez sąd państwa członkowskiego Unii Europejskiej przed dniem 15 sierpnia 2010 r.”.
- 61 Sąd odsyłający wyciąga z tego wniosek, że bezwzględny charakter treści tego przepisu:
- 62 (1) wyraźnie uniemożliwia uwzględnienie przywołanych francuskich wyroków prawomocnych (w przypadku których kara została już wykonana) w wyrokach dotyczących tych samych czynów, które mają zostać wydane w Hiszpanii. Uniemożliwia to także ewentualną ocenę, czy zachodzi sytuacja bis

in idem. Dokonanie takiej oceny jest także niemożliwe na podstawie jedyne­go przepisu dodatkowego Ley Orgánica 7/2014 (ustawy organicznej 7/2014) w odniesieniu do wyroków wydanych przed dnia 15 sierpnia 2010 r.;

- 63 (2) oczywiście, w przypadku uznania, że sytuacja bis in idem nie ma miejsca, lecz uznaje się, że istnieje zbieżność czynów (ponieważ ma miejsce jedność, bliski związek, powiązanie itd. pomiędzy czynami), wyklucza to również uznanie skuteczności wcześniejszych wyroków francuskich w momencie orzekania w celu wydania odpowiedniego wyroku;
- 64 (3) wyklucza to również uznanie skuteczności wcześniejszych wyroków francuskich, w momencie późniejszego wykonywania kary, ponieważ wyroki francuskie zostały wyraźnie wyłączone z możliwości łączenia kar oraz ustalania granic wykonania kary.
- 65 W odniesieniu do kwestii wykonania kary sąd odsyłający wskazuje ponadto, że w obecnym stanie ustawodawstwa hiszpańskiego podwójne osądzenie, we Francji i w Hiszpanii, oznaczałoby, że MSIG, w przypadku ostatecznego skazania w Hiszpanii, oprócz odbycia kary łącznej 20 lat pozbawienia wolności orzeczonej we Francji, musiałaby odbyć karę 30 lat pozbawienia wolności, która najprawdopodobniej zostałaby orzeczona w Hiszpanii, po połączeniu jej z innymi karami orzeczonymi w Hiszpanii. W sumie oznaczałoby to co najmniej 50 lat rzeczywistego pozbawienia wolności, ponieważ nie jest możliwe połączenie kar orzeczonych we Francji i kar orzeczonych w Hiszpanii w jedną karę ograniczoną w czasie. Zdaniem sądu odsyłającego sytuacja taka oznaczałaby poważną nieproporcjonalność kary, która dyskryminowałaby MSIG w odniesieniu do osób skazanych tylko w jednym państwie (np. sprawców czynów dokonanych w Oviedo).
- 66 Niezależnie od długiego okresu, pełne i skuteczne wykonanie kary orzeczonej w Hiszpanii jest zapewnione przez istnienie ustawodawstwa szczególnego dotyczącego terroryzmu, to jest ustawy organicznej 7/2003, która warunkuje i ogranicza możliwość uzyskania zwolnienia warunkowego oraz przejścia do trzeciego stopnia wykonania kary, w stosunku do zwykłego systemu wykonywania kar, a także wprowadza elementy dodatkowych, nadzwyczajnych utrudnień.
- 67 Z drugiej strony, kara orzeczona w Hiszpanii wobec MSIG nie będzie podlegać mechanizmom rewizyjnym, które miałyby zastosowanie, gdyby została ona skazana na karę dożywotniego pozbawienia wolności, która to kara mogłaby podlegać rewizji. Oznacza to, że sposób wykonywania kary przez MSIG jest w rzeczywistości bardziej uciążliwy niż w przypadku kary pozbawienia wolności podlegającej rewizji.
- 68 Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że taka sytuacja w zakresie wykonywania kary przekracza wszelkie rozsądne i cywilizowane, dopuszczalne standardy konstytucyjne dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności oraz stoi

w bezpośredniej sprzeczności z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącym kar pozbawienia wolności oraz z art. 3 Europejskiej Konwencji praw człowieka. Jego zdaniem taka sytuacja w zakresie wykonywania kary znacznie przekracza standardy rewizji kar dożywotniego pozbawienia wolności określone w wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach Vinter przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Magyar przeciwko Węgrom oraz Bancsók i Magyar przeciwko Węgrom.

DOKUMENT ROBOCZY